

Szanowni Państwo!

Oddajemy w Wasze ręce ósmy numer Newslettera, na łamach którego staramy się podsumować ponad dwunastoletnią obecność polskich żołnierzy w Islamskiej Republice Afganistanu. Bieżący numer poświęcamy informacjom o **weteranach misji zagranicznych**. Więcej informacji o Polskim Kontyngencie Wojskowym znajdziecie na stronach www.do.wp.mil.pl oraz www.isaf.wp.mil.pl.

Redakcja.

LUDZKI WYMIAR MISJI

Trwająca od ponad dekady polska obecność w Afganistanie to czas, w którym zdołaliśmy dokonać wiele, by poprawić warunki życia mieszkańców tego kraju. By im pomóc zrealizowano szeroką gamę działań, począwszy od operacji bojowych, poprzez realizację projektów rozwojowych i dystrybucję pomocy humanitarnej, na wsparciu dla lokalnych władz państwowych i sądowych skończywszy. Wszystkie te działania okupione zostały wysokimi kosztami, zarówno w wymiarze finansowym, ale przede wszystkim ludzkim.

W trakcie trwania dziesięciu zmian misji Enduring Freedom żaden Polak nie zginął. Niestety nie udało się tego dokonać w czasie funkcjonowania czternastu zmian Polskiego Kontyngentu Wojskowego w ramach misji ISAF. W okresie od kwietnia 2007 do czerwca 2014 zginęło lub zmarło 44 członków kontyngentu, w tym 42 żołnierzy i dwóch pracowników wojska. Ponad 800 zostało rannych, w tym ponad 300 poważnie.

Pierwszym Polakiem, który zginął w Afganistanie, był por. Łukasz Kurowski, żołnierz 10 Brygady Kawalerii Pancernej pełniący służbę w ramach Zespołu Doradczo-Łącznikowego. Stracił życie w czasie patrolu 14 sierpnia 2007 r.

Najtragicznym dniem w dziejach polskiej misji był 21 grudnia 2011 r, kiedy to w wyniku ataku na patrol wykonywany przez polskie PRT śmierć poniosło pięciu żołnierzy z plutonu ochrony. Byli to: st. kpr. Piotr Ciesielki oraz starsi szeregowi: Krystian Banach, Łukasz Krawiec, Marcin Szczurowski i Marek Tomala. Wszyscy służyli w 20 Bartoszyckiej Brygadzie Zmechanizowanej.

Zaangażowanie w misje zagraniczne, a głównie ponoszone w nich straty, sprawiły że w resorcie obrony narodowej podjęto działania zmierzające do uregulowania statusu żołnierzy, którzy ucierpieli w trakcie wykonywania obowiązków poza krajem. Dotyczyło to zarówno rannych, jak też rodzin tych, którzy polegli. Efektem tych działań jest Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (Dz. U. Nr 205 poz. 1203). Weszła ona w życie 30 marca 2012 r.

USTAWA O WETERANACH

Podstawowym celem Ustawy o weteranach działań poza granicami państwa oraz rozporządzeń wykonawczych do niej jest uhonorowanie i wsparcie osób biorących udział w różnego rodzaju działaniach poza granicami Polski. Chodzi głównie o działania militarne, prowadzone na podstawie skierowania w ramach misji pokojowych, stabilizacyjne oraz misje podejmowane przez Organizację Narodów Zjednoczonych, Pakt Północnoatlantycki i Unię Europejską.

Ustawa przyznaje weteranom i weteranom poszkodowanym szereg uprawnień, związanych z uhonorowaniem ich służby oraz zapewnieniem im świadczeń opieki zdrowotnej i pomocy psychologicznej, dofinansowania nauki, uprawnień socjalnych i pracowniczych, a także możliwości przyznania dodatku weterana tym spośród nich, którzy pobierają emeryturę lub rentę inwalidzką.

Celem ustawy jest pomoc weteranom poszkodowanym w powrocie do pełnej kondycji fizycznej i psychicznej, po ranach doznanych w trakcie pełnionej służby/odbywanej pracy na rzecz pokoju. Stanie się to możliwe przez udzielenie dodatkowej pomocy zdrowotnej, w tym wsparcia psychologicznego, pomocy w podniesieniu kwalifikacji zawodowych w postaci podniesienia poziomu wykształcenia lub jego zmiany, czy też przyznanie dodatkowego wsparcia finansowego, często koniecznego na zakup drogich leków, bądź dostosowanie mieszkania (domu) do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Ustawa odnosi się do uczestników misji pokojowych lub stabilizacyjnych skierowanych do tych misji przez resort obrony narodowej lub Służbę Wywiadu Wojskowego bądź Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, pod warunkiem, że okres przebywania w misji nie był krótszy niż 60 dni. Nowe regulacje będą dotyczyły zarówno żołnierzy zawodowych, niezawodowych, jak również funkcjonariuszy powołanych wyżej służb oraz pracowników.

Celem wprowadzenia nowych uregulowań wynikających z ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa jest:

- zapewnienie weteranom – uczestnikom odpowiedniego uhonorowania (podziękowania) za udział w działaniach poza granicami państwa mających na celu utrzymanie pokoju na świecie, przez nadanie im odrębnego statusu;
- zapewnienie pomocy w przystosowaniu do życia i pracy osobom poszkodowanym;
- związanie zakresu wsparcia z rzeczywistymi potrzebami wynikającymi z doznanego uszczerbku na zdrowiu;
- zapewnienie spójności pomiędzy istniejącymi przepisami regulującymi uprawnienia osób poszkodowanych.

Status weterana oraz weterana poszkodowanego przyznaje, na wniosek zainteresowanego Minister Obrony Narodowej. Dokumentem potwierdzającym status weterana oraz weterana poszkodowanego jest odpowiednio legitymacja weterana albo legitymacja weterana poszkodowanego. **Do chwili obecnej wydano 9655 legitymacji potwierdzających status weterana (w tym 314 kobiet) oraz 503 weterana poszkodowanego (w tym 7 kobiet).**

Uhonorowanie

Dzień 29 maja ustanowiono Dniem Weterana Działań poza Granicami Państwa.

Ustanowiono wojskową odznakę "Za Rany i Kontuzje". Minister Obrony Narodowej, za rany i kontuzje odniesione podczas działań poza granicami państwa, może przyznać weteranowi poszkodowanemu-żołnierzowi, wojskową odznakę "Za Rany i Kontuzje". Odznaka ta nawiązuje do przedwojennych tradycji historycznych i pozwalała na uhonorowanie osób, które podczas wykonywania obowiązków w celu utrzymania pokoju na świecie doznały uszczerbku na zdrowiu.

Zdolni z ograniczeniami – Z/O

kategoria zdrowia, która pozwala na to, by część weteranów ze znacznym uszczerbkiem na zdrowiu mogła powrócić do czynnej służby na specjalnie dobranych stanowiskach w jednostkach wojskowych. Obecnie 44 żołnierzy – weteranów posiada kategorię Z/O.

Zmarłemu weteranowi-żołnierzowi i zmarłemu weteranowi poszkodowanemu-żołnierzowi przysługuje wojskowa asysta honorowa podczas pogrzebu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Weteran poszkodowany jest uprawniony do:

- ✓ korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej, o których mowa w art. 20 wskazanej ustawy (tj. świadczenia opieki zdrowotnej w szpitalach i świadczenia specjalistyczne w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej) w zakresie leczenia urazów i chorób nabytych podczas wykonywania zadań poza granicami państwa, poza kolejnością;
- ✓ korzystania poza kolejnością ze stacjonarnych i całodobowych świadczeń opieki zdrowotnej innych niż te, o których mowa powyżej, w zakresie leczenia urazów i chorób nabytych podczas wykonywania zadań poza granicami państwa. Weteran poszkodowany ma prawo do bezterminowego czasu trwania leczenia w zakresie świadczeń opieki zdrowotnej, o których mowa powyżej;
- ✓ do otrzymywania świadczeń zdrowotnych niezakwalifikowanych jako świadczenia gwarantowane oraz odpłatnych świadczeń opieki zdrowotnych, w zakresie urazów i chorób nabytych podczas wykonywania zadań poza granicami państwa, pokrywanych z budżetu państwa, pozostającej w części Ministra Obrony Narodowej;
- ✓ bezpłatnego zaopatrzenia w leki objęte wykazem, o którym mowa w art. 37 ust. 1 ustawy o refundacji (tj. leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego i wyroby medyczne w stosunku do których wydano ostateczne decyzje administracyjne o objęciu refundacją albo ostateczne decyzje zmieniające), w zakresie kategorii, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 tej ustawy (lek, środek spożywczy specjalnego przeznaczenia żywieniowego, wyrób medyczny dostępny w aptece na receptę w całym zakresie zarejestrowanych wskazań i przeznaczeń albo we wskazaniu określonym stanem klinicznym) oraz leki recepturowe, na czas leczenia urazów lub chorób nabytych podczas wykonywania zadań poza granicami państwa;
- ✓ do bezpłatnych wyrobów medycznych na zlecenie lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, felczera ubezpieczenia zdrowotnego, pielęgniarki lub położnej ubezpieczenia zdrowotnego, do wysokości limitu finansowania ze środków publicznych określonego w przepisach wydanych na podstawie przepisów ustawy o refundacji, w zakresie leczenia urazów lub chorób nabytych podczas wykonywania zadań poza granicami państwa.

Weteran-żołnierz lub weteran poszkodowany-żołnierz oraz najbliżsi członkowie jego rodziny mają prawo poza kolejnością do bezpłatnej pomocy psychologicznej udzielanej przez psychologów w jednostkach wojskowych oraz przez wojskowe pracownie psychologiczne, a także udzielanej w zakładach opieki zdrowotnej utworzonych i nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej, jeżeli problemy zdrowotne żołnierza są związane z działaniami poza granicami państwa.

Weteran i weteran poszkodowany mają prawo do umieszczenia poza kolejnością w Domu Weterana, funkcjonującego jako zakład opiekuńczo-leczniczy w ramach podmiotu leczniczego albo jako inna jednostka organizacyjna takiego zakładu, i odpłatnego w nim pobytu, na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Weteran poszkodowany-żołnierz ma prawo do uzyskania pomocy finansowej na jedną z wymienionych form kształcenia: naukę na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej; studia pierwszego stopnia; studia drugiego stopnia; jednolite studia magisterskie; studia podyplomowe.

W ramach pomocy mogą być pokryte koszty opłaty za naukę lub studia, przejazdów z miejsca zamieszkania weterana poszkodowanego-żołnierza do szkoły lub uczelni i z powrotem, zakwaterowania w miejscowości, w której weteran poszkodowany-żołnierz pobiera naukę lub odbywa studia. Pomoc przysługuje na jedną z wybranych przez weterana poszkodowanego-żołnierza form kształcenia do wysokości 400% najniższej emerytury.

Więcej informacji na <http://mon.gov.pl/misje/weteran/uprawnienia-weteranow-103246/>

DZIAŁANIA NA RZECZ WETERANÓW

Dużą rolę w aktywizacji uczestników misji zagranicznych odgrywają stowarzyszenia i fundacje. To ich członkowie aktywnie włączyli się w prace zmierzające do opracowania ustawy o weteranach oraz do zbudowania całego systemu pomocy. Ich członkowie zajmują się także popularyzacją tematu misji w społeczeństwie. Temu służą m.in. takie inicjatywy jak akcja społeczna realizowana pod hasłem „Szacunek i wsparcie”, w ramach której angażuje się osoby znane i rozpoznawalne do popularyzowania tematyki misyjnej oraz udzielania wsparcia tym uczestnikom misji, którzy doznali uszczerbku na zdrowiu w wyniku służby poza granicami kraju.

Ważną częścią działalności środowiska weteranów jest samopomoc oraz działania na rzecz przywracania weteranów społeczeństwu. Temu służy program aktywności sportowej, który promuje m.in. Stowarzyszenie Rannych i Poszkodowanych w Misjach Poza Granicami Kraju. Dzięki licznym inicjatywom wielu weteranów może wziąć udział w przedsięwzięciach sportowych, które pomagają ponownie uwierzyć w swoje siły. Rokrocznie organizowany jest rajd rowerowy stanowiący jeden z elementów obchodów „Dnia weterana”. Członkowie stowarzyszenia biorą udział w rowerowych rajdach górskich organizowanych w różnych krajach Europy. Coraz większą popularnością cieszą się też odbywające się w kraju kursy nurkowania, motorowodne czy piesze rajdy po Bieszczadach. Zwykle imprezy sportowe łączą się z zajęciami terapeutycznymi, gdyż weteranom towarzyszą psychologowie.

Dzięki środowisku weteranów i kombatantów rozbudowuje się pomoc, na jaką liczyć mogą uczestnicy misji i ich rodziny. Przykładem jest działalność Stowarzyszenia Kombatantów Misji Pokojowych ONZ oraz Stowarzyszenie Rodzin Poległych Żołnierzy „Pamięć i Przyszłość” zrzeszającego członków rodzin poległych w misjach. Jako organizacje pożytku publicznego organizują one m.in. finansowe wsparcie dla potrzebujących w ramach zbiórki 1%. Zajmują się też organizacją obozów wypoczynkowych dla dzieci, pomagają uzyskać stypendia na naukę. Wszystkie stowarzyszenia i fundacje, także za pomocą mediów społecznościowych, prowadzą działalność edukacyjną oraz dbają o kultywowanie pamięci o poległych i rannych.

Przykładem wspólnych działań środowiska jest organizowana od dwóch lat, wspomniana już wcześniej, akcja „Szacunek i wsparcie”. Z roku na rok zyskuje ona coraz większą rozpoznawalność, co potwierdza rosnąca liczba osób, które deklarują jej poparcie. Duży wpływ na jej rozwój ma zaangażowanie osób znanych, czego dobrym przykładem jest koszykarz Marcin Gortat i jego fundacja. Jako jeden z pierwszych zaangażował się w budowanie pozytywnego odbioru dokonań polskich weteranów. Sam organizuje obozy sportowe dla dzieci, zaprasza polskich weteranów na mecze koszykarskie ligi NBA, jest inicjatorem charytatywnego meczu koszykówki, w którym naprzeciw siebie stają zawodnicy NBA i polskie gwiazdy show bussinesu oraz weterani misji. Najbliższy mecz zostanie rozegrany w Krakowie 29 czerwca. Centralne obchody Dnia Weterana, organizowane od 2012 r., w tym roku odbędą się w Szczecinie. □